

Hanna Blystad

Kulturell tilhørighets påvirkning på et tilfredsstillende partnerskap: En undersøkelse av sammenhengen mellom tilfredshet i forhold og horisontal og vertikal kollektivism

Bacheloroppgave i PSY2910, Bacheloroppgave i psykologi
Veileder: Timo Juhani Lajunen

Mai 2024

Hanna Blystad

Kulturell tilhørighets påvirkning på et tilfredsstillende partnerskap: En undersøkelse av sammenhengen mellom tilfredshet i forhold og horisontal og vertikal kollektivism

Bacheloroppgave i PSY2910, Bacheloroppgave i psykologi
Veileder: Timo Juhani Lajunen
Mai 2024

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Kunnskap for en bedre verden

Kulturell tilhørighets påvirkning på et tilfredsstillende partnerskap: En undersøkelse av sammenhengen mellom tilfredshet i forhold og horisontal og vertikal kollektivism

Kandidatnummer: 10046

PSY2910, Bacheloroppgave i psykologi

Vår 2024, Trondheim

Veileder: Timo Juhani Lajunen

Forord

Denne studien er en del av et internasjonalt prosjekt der man undersøker hvilken rolle forventninger og ekteskapelig tilfredshet har i kollektivistiske og individualistiske land. Dette er basert på økende antall skilsmisser og færre som i det hele tatt gifter seg. Spesielt rollen menn og kvinner sine forventninger i heteroseksuelle forhold er av interesse i denne studien. Denne oppgaven er dermed en del av et kryss-kulturelt prosjekt som ble gjennomført på samme tid i Kypros, Finland, Norge og Tyrkia.

Jeg deltok som en person i en gruppe studenter som også var en del av dette prosjektet, «PSY2010». Denne studien fikk sine ideer, hypoteser og prediksjoner fra å lese artikler om kulturelle forskjeller mellom individualisme og kollektivism, og deres undergrupper, på flere områder i livet. Dette ble sammenfattet med teori som viser hva som kjennetegner trivsel i parforhold. Ideene i denne studien er mine egne, selv om visse veiledende prinsipper ble diskutert med veileder for oppklaring. Valg av metode for statistiske analyser ble utført på bakgrunn av hypotesene, og den kvantitative metoden ble utført på bakgrunn av at det var en del av oppgaven. Alle analysene ble gjort av meg. Analysene ble i etterkant diskutert med veileder for diskusjon.

Skriveprosessen gjennom semesteret ble gjort på egenhånd, med noen generelle kommentarer fra veileder og studentassistenten.

Jeg ønsker å takke medstudentene i gruppa mi for givende diskusjoner rundt tema, samt hjelp med statistiske analyser. En spesiell takk til veilederen min som tok seg tid til veiledning, gode råd, fine diskusjoner og gav meg svar på ting jeg lurte på. Studentassistenten tok seg også tid til å se over oppgaven og kom med generelle tilbakemeldinger gjennom semesteret på tross av skriving av egen oppgave. Jeg vil også takke søsteren min for gode diskusjoner gjennom semesteret.

Sammendrag

Tilfredshet i forhold innebærer glede og kvalitet som kommer av ulike faktorer for ulike typer mennesker. Kultur er noe som kan skille mennesker fra hverandre ved for eksempel nasjonalitet eller sosiale klasser. Disse gruppene deler videre de samme perspektivene, holdningene og verdiene. En sammenheng mellom tilfredshet i forhold og kultur kan være viktig for forståelsen av negative og positive livsutfall. Denne oppgaven utforsket forholdet mellom tilfredshet i forhold og kultur hos 295 nordmenn ved bruk av Pearsons korrelasjonsanalyse. Det ble også undersøkt om vertikal og horisontal kollektivism, ved siden av alder og kjønn, kunne predikere tilfredshet i forhold med en lineær regresjonsanalyse. Tilfredshet i forhold og kultur ble innsamlet ved Relationship Assessment Scale (RAS) og ESTCOL Scale. Korrelasjonsanalysen fant ingen signifikant sammenheng mellom tilfredshet og horisontal kollektivism, $r(278) = -.10, p = .099$, eller tilfredshet og vertikal kollektivism, $r(278) = .05, p = .372$. Regresjonsanalysen fant at horisontal kollektivism $\beta = -0.16, p = .012$, var en signifikant prediktor for tilfredshet i forhold, men ikke vertikal kollektivism $\beta = 0.12, p = .057$. Implikasjonene peker på verdien av et varierende utvalg nasjonaliteter i samsvar med en tilfredshetsskala som er relatert til de varierende preferansene for et tilfredsstillende partnerskap på tvers av kulturer. I tillegg ble det anbefalt at kommende studier bør se nærmere på hva som gjør at de varierende kulturene trives i partnerskapet for relatert parterapi. Avslutningsvis kommer studien fram til at sammenhengen mellom kultur og tilfredshet i forhold bør utforskes i kombinasjon med positive og negative helseutfall.

Abstract

Relationship satisfaction involves happiness and quality that comes from different factors for various kinds of people. Culture is something that can separate people from each other, like nationality or social class. These groups share the same perspectives, attitudes, and values. A relationship between relationship satisfaction and culture can highlight the importance of negative and positive life outcomes. This paper explores the relationship between relationship satisfaction and culture with 295 Norwegians, with Pearson's correlation. It was also investigated if vertical and horizontal collectivism, along with age and gender, could predict relationship satisfaction with a linear regression analysis. Relationship satisfaction and culture was conducted with Relationship Assessment Scale (RAS) and ESTCOL Scale. The correlation didn't find any significant relationship between relationship satisfaction and horizontal collectivism $r(278) = -.10, p = .099$, or relationship satisfaction and vertical collectivism, $r(278) = .05, p = .372$. The regression analysis found that horizontal collectivism, $\beta = -0.16, p = .012$, was a significant predictor for relationship satisfaction, but not vertical collectivism, $\beta = 0.12, p = .057$. The implications highlight the value of a greater mixture of nationalities, and a satisfaction scale that is more related to the various preferences for a satisfied relationship across cultures. It was also recommended that future studies should pay attention to the different reasons for what makes the different cultures happy in their relationship. The study also indicates that the relationship between culture and relationship satisfaction should be explored in combination with positive and negative health- and life consequences.

Kulturell tilhørighets påvirkning på et tilfredsstillende partnerskap: En undersøkelse av sammenhengen mellom tilfredshet i forhold og horisontal og vertikal kollektivism

Å være tilfreds i et partnerskap er en tilstand man gjerne vil være i. Denne tilstanden kan videre gi flere positive gevinster som god helse, og andre positive effekter (Jiang et al., 2013). På motsatt side kan et lite tilfredsstillende partnerskap føre til negative helse- og livsutfall. Et lite tilfredsstillende partnerskap kan i tillegg føre til skilsmisse, som også har sine konsekvenser. Internasjonal statistikk viser at så mye som halvparten av inngåtte ekteskap ender med skilsmisse (Bieber, 2024). Konsekvensene av dette innebærer blant annet ensomhet, dårlig helseutfall og økonomiske konsekvenser (Jiang et al., 2013). Det argumenteres derfor for at det er svært viktig å trives i forholdet. Grunnet for et tilfredsstillende forhold kan komme av flere faktorer som kjærlighet mellom partene, seksuelle holdninger, kommunikasjon, forpliktelse og investering i partnerskapet (Hendrick, 1988; Jiang et al., 2013; Józefacka., et al., 2023). Det er dog argumenter for at det er ulikt hva som oppleves som tilfredsstillende i en romantisk relasjon, som for eksempel blant kjønn- og aldersforskjeller (Bühler et al., 2021; Buunk & VanYperen, 1989).

Kulturelle forskjeller viser også til ulikheter om hva folk ønsker seg i et parforhold, og generelt hvordan et forhold skal være (Dion & Dion, 1993; Schouten et al., 2023). Den kollektivistiske kulturen vil for eksempel sette mange grenser i deres liv og forhold med andre, der det er mindre åpenhet for å kunne forlate partneren sin, enn hos den individualistiske kulturen der man har større frihet til å ta egne valg (Karandashev, 2022). Et slikt skille mellom de ulike kulturene, viser tendenser til at lav frihet hos den ene, og høy frihet hos den andre, er noe de verdsetter og selv ønsker ettersom det er normen i samfunnet. Disse forskjellene reflekterer også ulike forventninger og oppgaver i forholdet i en krysskulturell kontekst (Schouten et al., 2023). Det er også funnet varierende typer av kollektivism som gjør at vi ikke kan anta at alle mennesker innenfor denne gruppen har de

samme verdiene på alle betydningsfulle områder i livet (Realo et al., 1997; Singelis et al., 1995). Målet med denne oppgaven er å undersøke om det er en sammenheng mellom kultur og tilfredshet i forhold. På den måten kan vi se om noen kulturelle retninger faktisk opplever et høyere nivå av en slik tilstand, på tross av ulike preferanser. En slik forståelse kan videre gi kunnskap om hvorfor det eventuelt er ulike meninger om hva som tilsvarer et tilfredsstillende partnerskap. Denne sammenhengen kan potensielt påvirke positive og negative helseutfall, hvor det er funnet at tilfredshet i forhold er assosiert med tilfredshet med livet generelt (Bühler et al. 2021).

Teori

Tilfredshet i forhold

Konseptet tilfredshet kan beskrives som et universelt begrep som finnes på tvers av alle språk (Veenhoven, 1996). Det er nært knyttet til ideen om «Det gode liv» og betraktes som en sentral del av livskvaliteten, og som en positiv tilstand (Veenhoven, 1996). Tilfredshet er videre et komplekst begrep med flere dimensjoner og bruksområder (Adah & Elegba, 2015). Det referer generelt til hvor tilfredse enkeltpersoner, eller grupper, er med ulike områder i livet sitt. Dette kan påvirkes av faktorer som sosial klasse, etnisitet, personlige verdier og kulturelle forhold (Adah & Elegba, 2015). Begrepet brukes ofte innen psykologi for å vurdere en persons trivsel i samfunnet, tilgjengeligheten av tjenester, livsstil, jobbforhold og det sosiale miljøet. I tillegg anvendes konseptet i ulike fagfelt som sosiologi, økonomi, religion, jus, markedsføring, musikk og underholdning, for å nevne noe (Adah & Elegba, 2015). Et område som har fått økt oppmerksomhet innen psykologisk forskning i senere år, er tilfredshet i forhold, spesielt i form av ekteskap (Hendrick, 1988). Dette har resultert i en rekke forsøk på å identifisere grunnleggende trekk som påvirker menneskers opplevelse av

tilfredshet eller utilfredshet i sitt forhold, med fokus på følelser, tanker og atferd (Hendrick, 1988; Locke & Wallace, 1959; Spanier, 1976).

Tilfredshet relatert i forhold, spesielt i ekteskap, har definert konseptet med ord som tilpasning, glede og kvalitet (Jiang et al., 2013). Videre har forskning vurdert både kvaliteten og stabiliteten av slike forhold. Jiang et al. (2013) argumenterer for at et vellykket ekteskap forventes å være langvarig og preget av trivsel for begge parter, der kvaliteten på ekteskapet kan ha både positive og negative konsekvenser når det kommer til helse. Videre viser det seg at et ekteskap med dårlig kvalitet kan ha påvirkning på psykologiske funksjoner, og føre til negative helseutfall- og livsutfall, som depresjon og andre helseproblemer (Bühler., et al, 2021; Jiang et al., 2013).

Trivsel i forhold kan komme av flere faktorer, inkludert god kommunikasjon, tilknytningsstil, personlighet og sosiodemografiske forskjeller (Józefacka., et al., 2023). Imidlertid er det ulike meninger om hva som bidrar til et tilfredsstillende forhold (Dion & Dion, 1993). Dion og Dion (1993) argumenterer for eksempel for at det varierer hva folk ønsker fra partneren sin. Studier har blant annet funnet slike forskjeller mellom kjønn (Buunk & VanYperen, 1989; Józefacka., et al., 2023). For kvinner viser det seg for eksempel at emosjonell nærhet med partneren sin er viktigere enn det er for mennene, som ser på seksuell tilknytning som en viktigere del av forholdet enn kvinnene gjør (Józefacka., et al., 2023). Buunk & VanYperen (1989) kunne i tillegg observere en forskjell mellom menn og kvinner, der menn trivdes mer i forholdet enn kvinnene. Det argumenteres likevel for at resultatene ikke kan tolkes bokstavelig ettersom det er flere faktorer som skiller en opplevelse av tilfredshet hos de ulike kjønnene.

Empiriske funn foreslår at høye nivåer av forholds tilfredshet er å se i ung voksen alder. Bühler et al. (2021) viser til en U-formet kurve der forholds tilfredshet får en nedgang i ung og midtre voksen alder, men at den øker igjen ved sen voksen alder. Selv om mennesker i

denne aldersgruppen kan være investert i forholdet, kan gi livssituasjonen deres gi en lettere utgang i et lite tilfredsstillende forhold. Det er derfor argumenter for, i likhet med flere, for høyt nivå av tilfredshet i ung alder, som på starten av U-kurven (Bühler et al., 2021). I midtre voksen alder blir gjerne barn involvert i parforhold. Bühler et al. (2021) referer til en meta-analyse der det ble funnet at partnerskap som involverer barn, trives mindre i sine forhold enn de som ikke har barn, som indikerer en nedgang på U-kurven. Det senere voksenlivet vil videre kunne heve dette nivået ettersom det sosiale nettverket blir mindre, som kan lede til en større investering i forholdet (Bühler et al., 2021).

Det argumenteres også for at generell trivsel og velvære i livet er assosiert med tilfredshet i partnerskapet. Bühler et al. (2021) mener for eksempel at tilfredshet i det romantiske forholdet påvirker den generelle tilværelsen på en sterkere måte enn andre livsområder som jobb og vennskap. På motsatt side argumenterer Buunk og Van Yperen (1989) for at frihet til å følge egne interesser, trives på jobben, ha en god økonomi og oppleve positive ting utenfor selve forholdet, er viktig for å trives med partnerskapet. Selv om disse to argumentene går i motsatte retninger, indikeres det likevel at de er assosiert med hverandre, enten det går den ene eller den andre veien.

Mye av den psykologiske forskningen på tilfredshet i forhold har basert seg, som tidligere sagt, på ekteskapelig tilfredshet (Hendrick, 1988). Locke og Wallace (1959) definerer konseptet på en generell måte hvor tilfelle er at ekteskapelig tilfredshet er oppnådd dersom partene føler seg tilfreds med ekteskapet og hverandre. De legger til viktigheten av utvikling av felles interesser og aktiviteter, samtidig som begge føler at ekteskapet dekker deres behov. Fokuset er på økonomi, kjærlighet, venner, seksuelle relasjoner og problemløsning (Locke & Wallace, 1959). Sharpley og Khan (1982) viser til funn der personer som opplever høye nivåer av ekteskapelig tilfredshet, målt med Locke og Wallace sin Marital Adjustment Test, også opplever positive tanker og følelser om en selv. Dette argumentet står i stil med Bühler et

al. (2021) som mente at kvaliteten på forholdet påvirker positivitet på andre områder i livet. Et annet perspektiv benytter begrepet dyadisk tilpasning som en viktig faktor når det kommer til kvaliteten på ekteskapet (Spanier, 1976). Ordet dyadisk betyr et forhold mellom to mennesker, og denne tilpasningen er en prosess hvor kvaliteten av ekteskapet bestemmes av hvor tilfreds man er, enighet mellom partene, samhørighet og uttrykk av følelser mellom disse to menneskene (Spanier, 1976). Jiménez-Picón et al. (2021) kunne i sin studie finne at par med god dyadisk tilpasning er relatert til mindre konflikter i familien. På den andre siden var par med lav dyadisk tilpasning relatert til mer aggresjon i familien.

Selv om de nevnte måleinstrumentene fungerer godt for å undersøke ekteskapelig tilfredshet, så forskning et behov for å måle tilfredshet i forhold på en mer generell basis (Hendrick, 1988). Dette innebar at man kunne inkludere andre typer forhold enn bare ekteskap. Hendrick (1988) utviklet med dette Relationship Assessment Scale (RAS) som er et generelt mål på tilfredshet i forhold. Fokuset er på lidenskapelig kjærlighet, uselvvisk kjærlighet, seksuelle holdninger, selvfølelse, selvavsløring, forpliktelse og investering i partnerskapet (Hendrick, 1988). Spørsmålene i skalaen er spesifikke nok til å dekke områder som kjærlighet, problemer og forventninger, men også generell nok til å undersøke ulike relasjoner som ekteskap, samboere, mindre seriøse forhold, homofile, og i noen tilfeller venner. RAS tar utgangspunkt i det tidligere instrumentet Marital Assessment Questionnaire, som også er utviklet av Hendrick (1981) (Hendrick, 1988). Marital Assessment Questionnaire legger vekt på selvavsløring og like holdninger sin effekt på ekteskapelig tilfredshet (Hendrick, 1981). Fenomenet selvavsløring brukes i den forstand som en positiv atferd mellom to personer i et forhold, der man uttrykker sine indre tanker og følelser til partneren sin (Hendrick, 1981). Hendrick (1981) kunne finne at selvavsløring og ekteskapelig tilfredshet er positivt relatert til hverandre. Empiriske funn viser videre at det å verdsette hverandre kan bli sett på som den sterkeste prediktoren for tilfredshet i forhold ved bruk av RAS (Walker et

al., 2023). Det ble også funnet at humor og mottakelig lytting predikerte den positive tilstanden. Vaughn og Baier (1999) konkluderte videre i sin studie med at nedtrykte personer opplever mindre tilfredshet i sine forhold. Dette kjennetegnes av negative interaksjoner, negative emosjonelle utvekslinger og en høyere frekvens av uenigheter. Den sistnevnte studien kunne også finne at RAS har akseptabel intern konsistens, $\alpha = .91$ (Vaughn & Baier, 1999).

Kultur

Kultur er et begrep med mange definisjoner og anvendelser (Hofstede, 2011). Hofstede (2011) sier at en vanlig måte å beskrive kultur på er brukt for å skille mellom stammer eller etniske grupper, nasjoner og organisasjoner. Videre kan begrepet kultur bli brukt for å beskrive kjønn, generasjoner eller sosiale klasser (Hofstede, 2011). Kultur og kulturforskjeller er videre et populært område innenfor forskning der man undersøker alt fra perspektiver, atferd, relasjoner, personlighet og verdier.

En av de mye brukte og populære måtene å skille mellom kulturer på har vært å dele det opp i de to retningene individualisme og kollektivism (Realo et al., 1997, 2002). Forskning som baserer seg på en slik inndeling tar utgangspunkt i Hofstede (1980, 1983) sin undersøkelse der han fant at kultur, spesielt forskjeller mellom land, kan forklares og måles ved fire dimensjoner (Realo et al., 2002). Disse fire dimensjonene er maktdistanse, unngå usikkerhet, maskulinitet-feminitet og individualisme-kollektivism, der sistnevnte blir beskrevet som den viktigste dimensjonen for kulturforskjeller (Realo et al., 2002). Fra dette perspektivet blir individualisme beskrevet som et samfunn der folk er mer opptatt av seg selv og sine nærmeste familiemedlemmer (Realo et al., 2002). Det er videre en ide om at hver person er ansvarlig for seg selv, og sitt eget velvære. På motsatt side er kollektivism et

samfunn der folk er nært knyttet til hverandre i sterke grupper, som ofte inkluderer hele familier (Hofstede, 2011). I disse samfunnene beskytter og støtter folk hverandre, og forventer lojalitet og støtte tilbake fra disse gruppemedlemmene (Realo et al., 2002). Hofstede et al. (2010; sitert i Hofstede, 2011, s. 12) viser til en individualismeskala der individualisme har en tendens til å oppstå i vestlige land, mens kollektivismen har en tendens til å oppstå i østlige land. Ifølge Hofstede (1980, 1983) er individualisme og kollektivismen to motsatte dimensjoner som hver for seg beskriver mulige former for forhold mellom individer og gruppene de tilhører (Realo et al., 2002). 1980-tallet ble gjerne kalt «tiåret av individualisme-kollektivismen» i krysskulturell psykologi, der man skilte mellom kulturer kun basert på disse to (Kagitcibasi, 1994, s. 52 ; sitert i Realo et al., 2002, s. 163). Ifølge Harvey (1997) gir Hofstede (1980, 1983) sin teori oss en god forståelse for hvordan land til land forskjeller fungerer, men at selve teorien ikke kan brukes i praktiske sammenhenger.

Det argumenteres for at individualistiske kulturer opplever et høyere nivå av tilfredshet i livet generelt ettersom et typisk kjennetegn for denne retningen er at individet har stor frihet (Germani et al., 2021). Germani et al. (2021) referer til noen studier som har funnet at også kollektivistiske personer har høye nivåer av subjektivt velvære, men argumenterer for at den generelle tilværelsen er bedre hos den individualistiske kulturen.

Selv om Hofstede (1980, 1983) sin teori har vært svært populær, har senere studier foreslått at individualisme og kollektivismen ikke kan bli sett på som to motsatte poler, men som to relativt uavhengige faktorer ved både det kulturelle og individuelle nivået (Realo et al., 2002). Singelis og kolleger (1995) kom med dette med et forslag om at individualisme og kollektivismen best kan forstås ved de horisontale og vertikale aspektene når det kommer til sosiale relasjoner (Realo et al., 2002). Viktigheten av mellommenneskelige relasjoner understrekes. De horisontale og vertikale aspektene forklares med et argument om at det finnes ulike former for individualisme og kollektivismen (Triandis & Gelfand, 1998). Et

eksempel på dette er at svensk individualisme kan være ulikt amerikansk individualisme. Fra dette perspektivet er horisontal individualisme en kulturell retning der mennesker har en evne til å bestemme og legge grunnlag for egne handlinger, samtidig som de verdsetter likhet (Triandis & Gelfand, 1998). Vertikal individualisme innebærer også et syn om at individet har ansvar for egne handlinger, men at de aksepterer større ulikheter mellom hverandre (Triandis & Gelfand, 1998). Videre er både vertikal og horisontal kollektivismen beskrevet som individer som ser på seg selv som en del av et fellesskap (Singelis et al., 1995). Forskjellen mellom disse to er at førstnevnte aksepterer ulikheter innenfor dette kollektivet, mens sistnevnte mener at alle medlemmene innenfor fellesskapet skal være mer like (Singelis et al., 1995). Videre kjennetegnes horisontal kollektivismen av trekk som uavhengighet, like som andre, kommunal deling, høy likhet og lav frihet (Singelis et al., 1995). Vertikal kollektivismen kjennetegnes som gjensidig avhengighet, ulike fra andre, kommunal deling, autoritet, lav likhet, lav frihet og kommunalisme (Singelis et al., 1995).

Forskning argumenterer for at kvinner skårer høyere på horisontal kollektivismen enn menn (Germani et al., 2021; Tehrani & Yamini, 2022). Dette begrunnes på bakgrunn av at kvinner har en tendens til å legge mer vekt på fornuftige eller logiske elementer når det gjelder gjensidig avhengighet, enn det menn gjør. Det er videre forslag om at menn ønsker å ha høyere gruppestatus og ha makt, som tilsvarer den mer vertikale retningen av kollektivismen (Triandis & Gelfand, 1998). Studien til Germani et al. (2022) kunne finne en slik observert forskjell mellom menn og kvinner i individualistiske samfunn, men ikke i kollektivistiske samfunn. Germani et al. (2019) kunne videre finne at eldre mennesker skårer høyere på horisontal kollektivismen enn unge mennesker. Et slikt resultat går imot Realo et al. (1997), som fant at eldre mennesker har et sterkere forhold med verdier som tilsvarer den vertikale retningen av kollektivismen.

Empiriske funn viser videre at vertikal og horisontal kollektivismen begge var positivt relatert til generelt velvære, men at individualisme i seg selv hadde et sterkere forhold med livstilfredshet enn de to kollektivistiske retningene (Germani et al., 2021). Funnene til Germani et al. (2021) indikerer videre at horisontal kollektivismen har en sterkere sammenheng med livstilfredshet enn vertikal kollektivismen. Det var likevel positive korrelasjoner mellom livstilfredshet og den vertikale retningen, men resultatene viste at denne var noe svakere enn den var med den horisontale retningen (Germani et al., 2021).

Realo et al. (1997) mener også, sammen med fler, at de fleste kulturer innebærer variasjoner av forskjellige kollektivistiske og individualistiske elementer (Realo et al., 1997). I den forstand beskrives kollektivismen innenfor et hierarkisk konsept. Kollektivismen, basert på Realo et al. (1997), er en overordnet gruppe som inneholder egenskaper og verdier som lydighet, underdanighet og respekt for tradisjoner. Den overordnede gruppen kan videre skilles i de tre undergruppene «Familie», «Jevnaldrende» og «Samfunn» sosiale relasjoner man verdsetter mest. Dette kan måles ved Realo et al. (1997) sin ESTCOL Scale. I utviklingen av denne skalaen kunne de finne at «familiesikkerhet» og «hedring av foreldre og eldre» korrelerte positivt med undergruppen «Familie». Videre var «ekte vennskap» og «ekteskap» relatert til «Jevnaldrende», mens «nasjonal sikkerhet» og «sosial orden» var relatert til «Samfunn» (Realo et al., 1997). Personlighetstrekkene i NEO-PI ble også undersøkt. Personlighetstrekket Enighet ble beskrevet som et overordnet kollektivistisk trekk, mens Åpenhet var negativt korrelert med kollektivismen (Realo et al., 1997). Trekket Enighet innebærer blant annet det å ha medfølelse, være respektfull og ha tillit andre, mens trekket Åpenhet innebærer å være nysgjerrig og ha kreativ fantasi (PsychologyToday). Realo et al. (1997) foreslår at de tre undergruppene av kollektivismen har samme grunnleggende personlighetstrekk på bakgrunn av at omtrent en tredjedel av variansen kunne predikeres fra personlighetsmålingen.

Realo et al. (1997; som sitert i Triandis, 1995) sine tre undergrupper av kollektivism er også funnet å være relatert til de horisontale og vertikale dimensjonene. «Jevnaldrende» tilsvarer horisontal kollektivism, mens «Familie» og «Samfunn» tilsvarer vertikal kollektivism (Realo et al., 1997).

Studiens formål

Denne undersøkelsen skal se på sammenhengen mellom kultur og tilfredshet i forhold. Studiet tar utgangspunkt Singelis og kolleger (1995) sin definisjon av kultur, og benytter ESTCOL Scale (Realo et al., 1997) for måling av horisontal og vertikal kollektivism. Videre brukes Hendrick (1988) sin beskrivelse av tilfredshet i forhold, og måles med Relationship Assessment Scale (Hendrick, 1988). Sammenhengen mellom kultur og tilfredshet har blitt utforsket tidligere, men hovedsakelig i konteksten individualisme-kollektivism (e.g; Williamson et al., 2012). Forholdet mellom kultur og tilfredshet i forhold i den nåværende studien ser på denne sammenhengen mellom de underordnede gruppene av kollektivism, horisontal og vertikal kollektivism. Videre skal det undersøkes om de kan predikere tilfredshet i forhold. Sammenhengen mellom de to dimensjonene av kollektivism og tilfredshet i forhold kan være viktig for å forstå hva som skiller de to retningene, og en eventuell forståelse om at kollektivism ikke kan bli sett på som en enhetlig og stereotypisk kulturell gruppe. Innsikt i en slik sammenheng kan videre bidra til å vite hvordan vi kan hjelpe både individuelle personer og par, med å heve nivået av tilfredshet i parforholdet, og medfølgende livskvalitet. Dette begrunnes ettersom generelt velvære viser seg å være assosiert med tilfredshet i forhold (Bühler et al., 2021; Buunk & VanYperen, 1989).

I lys av mitt tema er problemstillingen: *«Er det noen sammenheng mellom kultur og tilfredshet i forhold»*

Hypotese 1: Det er en sammenheng mellom kultur og tilfredshet i forhold.

Hypotese 2: Horisontal kollektivism vil ha en sterkere positiv effekt på tilfredshet i forhold enn vertikal kollektivism.

Metode

Utvalg

Undersøkelsen besto av 295 norske personer som var i et pågående romantisk forhold. Av disse var det 80 som var gift (27 %), 106 som var samboere (36 %), 75 i et seriøst langvarig forhold (25 %), 13 i et kortvarig forhold (4 %), og 21 som ikke var i et forhold (7%). Alderen varierte mellom 17 og 71 år ($M = 34.05$, $SD = 13.55$). Utvalget besto av 77 antall menn (26 %) og 218 antall kvinner (74 %). 5 deltakere (2%) hadde grunnskoleutdanning, 90 deltakere (31%) hadde videregående utdanning, og 200 deltakere (68 %) hadde høyere utdanning. Av de 295 deltakerne var det 140 som studerte (48%) og 155 som ikke studerte (53%).

Prosedyre

Dataen ble samlet inn ved bruk av et bekvemmelighetsutvalg. Dette involverte at jeg og bachelorgruppa mi brukte våre egne sosiale plattformer til å dele nettløken som førte dem til spørreundersøkelsen. Dermed var det mulig å rekruttere et stort antall deltakere i alle aldre ettersom det ble brukt både Facebook, Instagram og Snapchat. Vi delte også undersøkelsen blant psykologistudenter ved NTNU. Deltakerne ble informert om hva studiens formål var, der de også ble informert om full anonymitet og frivillighet. Respondentene ble også informert om at de samtykket til å delta ved å trykke «send» på den siste siden. Dette var også

metoden for innsamling av skjemaene som ble sendt til studentassistenten. Av hensyn til etiske retningslinjer er prosjektet godkjent av SIKT og Department of ethics comite.

Instrumenter

Spørreskjema inneholdt to skalaer for å måle tilfredshet i forhold og kultur. Det ble kjørt en reliabilitetsanalyse for begge skalaene der en alpha-verdi, $\alpha > .70$, ble sett på som akseptabelt. Samtidig inneholdt skalaen et skjema for deskriptiv informasjon. I denne delen ble deltakerne spurt om alder, kjønn, utdanning, om de studerer eller ikke, og hvordan type forhold de er i. Alle skjemaene ble oversatt fra engelsk til norsk av medlemmene i bachelorgruppen, og sett over av medstudenter, veilederen og studentassistenten.

Relationship Assessment Scale (RAS)

Respondentene ble målt på tilfredshet i forhold ved bruk av Relationship Assessment Scale (RAS) ($M = 4.27$, $SD = 0.64$). Skjemaet består av 7 spørsmål som måler generell tilfredshet i forhold med faktorer som kjærlighet, problemer, forventninger og behov (Hendrick, 1988). Dette gjøres på en skala fra 1 til 5, der 1 tilsvarer lav tilfredshet og 5 tilsvarer høy tilfredshet. Spørsmålene i skalaen er for eksempel «Hvor godt møter partneren dine behov?», «Hvor tilfreds er du i forholdet på en generell basis?» og «Hvor mange problemer er det i forholdet ditt?». Den nåværende studien viste at skalaen hadde god intern konsistens, $\alpha = .88$, som er noe høyere enn den interne konsistensen rapportert av skalaens grunnlegger Hendrick (1988), $\alpha = .86$. Begge verdiene er over akseptabel verdi ($\alpha > .70$).

ESTCOL Scale

Respondentene ble målt på kulturell retning (kollektivism) ved bruk av ESTCOL Scale (Realo et al., 1997) ($M = 2.64$, $SD = 0.41$). Skalaen inneholder 24 spørsmål som skal

svares på en skala fra 1-5 om hvor enige de er i utsagnet, der 1 = *Helt uenig*, og 5 = *Helt enig*. Den høyeste skåren er 5, som tilsvarer høy kollektivism og den laveste skåren er 1, som tilsvarer lav kollektivism (Realo et al., 1997). Spørsmålene i skalaen fokuserer på avhengighet eller uavhengighet fra, nære forhold, eller emosjonell involvering med de tre kollektivistiske undergruppene (1) familie, (2) jevnaldrende og (3) samfunn. Spørsmål angående undergruppen Familie var for eksempel «I livet er familiens interesser det viktigste» (Realo et al., 1997, s. 102). Spørsmål relatert til Samfunn var for eksempel «Nasjonens interesser veier tyngre enn de individuelle interessene til nasjonens medlemmer» (Realo et al., 1997, s. 103). Spørsmål relatert til undergruppen Jevnaldrende var for eksempel «Man trenger ikke fortelle alt til vennene sine (R)» (Realo et al., 1997, s. 103). Den totale skalaen for ESTCOL hadde en akseptabel intern konsistent på $\alpha = .80$, mens skalaen angående Familie hadde en verdi rett under terskelverdien ($\alpha > .70$), $\alpha = .69$. Skalaen angående Samfunn hadde god intern konsistens, $\alpha = .83$, mens skalaen angående Jevnaldrende hadde en svakere verdi, $\alpha = .54$. Dette noe avvikende fra Realo et al. (1997) som kunne demonstrere intern konsistens $\alpha = .81$, $.82$, og $.66$.

Statistisk prosedyre

Enkelte items i RAS og ESTCOL ble reversert slik at spørsmål med negativ ladning fikk samme betydning som spørsmål med positiv ladning (RAS4, RAS7, ESTCOL9, ESTCOL17, ESTCOL22, ESTCOL23). Det ble deretter utført gjennomsnittsskårer av verdiene for tilfredshet i forhold og kultur ettersom ikke alle hadde svart på alle spørsmålene. Deltakerne som ikke svarte på de enkelte spørsmålene, fikk utdelt gjennomsnittsskåren.

Med tanke på oppgavens formål for å kunne måle de horisontale og vertikale dimensjonene av kollektivism, ble de kollektivistiske gruppene som fokuserer på Familie og

Samfunn kombinert til en sammensatt skala som måler vertikal kollektivism. En reliabilitetsanalyse av den nye skalaen avslørte en god intern konsistens $\alpha = .81$. Skalaen angående Jevnaldrende blir i denne oppgaven beskrevet som horisontal kollektivism, $\alpha = .54$.

Statistiske analyser

Dataene ble analysert ved hjelp av IBM SPSS Statistics. Analysene av data ble utført med en Pearsons korrelasjonsanalyse og en lineær regresjonsanalyse, med et signifikansnivå satt til, $p = .05$. Andre demografiske variabler som alder og kjønn ble også inkludert i analysene for å undersøke deres betydning på tilfredshet i forhold og kultur.

Resultater

Tabell 1

Deskriptiv statistikk og korrelasjoner (r) mellom alder, tilfredshet i forhold (RAS), horisontal kollektivism (Horisontal K) og vertikal kollektivism (Vertikal K)

Variabel	<i>n</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	1	2	3	4
1.Alder	295	34.05	13.55	-			
2.RAS	280	4.27	0.64	-.13*	-		
3.Horisontal K	294	2.38	0.44	-.11	-.10	-	
4.Vertikal K	294	2.76	0.51	.07	.05	.33**	-

Notat. * $p < .05$, ** $p < .01$

En bivariat Pearsons korrelasjonsanalyse ble gjennomført for å undersøke forholdet mellom alder, tilfredshet i forhold, horisontal kollektivism og vertikal kollektivism. Tabell 1 viser deskriptiv statistikk og korrelasjoner (*r*) mellom variablene.

Resultatene viste at det ikke var en signifikant korrelasjon mellom tilfredshet i forhold og horisontal kollektivism, $r(278) = -.10, p = .099$, eller tilfredshet i forhold og vertikal kollektivism, $r(278) = .05, p = .372$. Analyse av den demografiske variabelen alder viste at det var en signifikant negativ korrelasjon mellom alder og tilfredshet i forhold, $r(278) = -.13, p < .05$. Alder hadde ingen signifikant korrelasjon med horisontal kollektivism, $r(292) = -.11, p = .072$, eller vertikal kollektivism, $r(292) = .07, p = .267$. Videre viste resultatene at horisontal kollektivism hadde en signifikant positiv korrelasjon med vertikal kollektivism, $r(292) = .33, p < .01$.

Tabell 2

Regresjonsanalyse for prediksjon av tilfredshet i forhold (RAS) (N=280)

Variabel	B	SE B	β	95% konfidensintervall	
				Nedre	Øvre
Modell					
Alder	-0.01**	0.00	-0.16**	-0.01	-0.00
Kjønn	-0.02	0.09	-0.01	-0.20	0.16
Horisontal K	-0.23*	0.09	-0.16*	-0.41	-0.05
Vertikal K	0.15	0.08	0.12	-0.01	0.31

Note. $R^2 = .043, p = .016$

* $p < .05$, ** $p < .01$

En lineær regresjonsanalyse ble gjennomført for å undersøke om horisontal og vertikal kollektivism, og de demografiske variablene alder og kjønn, predikerer tilfredshet i forhold. Regresjonsmodellen med alle prediktorene forklarte 4% av variansen i utfallet, $R^2 = .04, F(4, 275) = 3.11, p = .016$. En regresjonsanalyse viste at alder $\beta = -0.16, p = .009$, og horisontal kollektivism $\beta = -0.16, p = .012$, var signifikante prediktorer for tilfredshet i forhold.

Variablene kjønn, $\beta = -0.01$, $p = .816$ og vertikal kollektivism $\beta = 0.12$, $p = .057$ var ikke signifikante prediktorer for tilfredshet i forhold.

Diskusjon

Hensikten med denne studien var å undersøke om kultur, horisontal og vertikal kollektivism, har en sammenheng med hvor tilfreds man er i et parforhold. Resultatene fra korrelasjonsanalysen kunne ikke vise noen signifikant sammenheng mellom kultur og tilfredshet i forhold. Regresjonsanalysen kunne dog vise at horisontal kollektivism predikerte tilfredshet i forhold, på en negativ måte.

Resultatene fra korrelasjonsanalysen støtter ikke H1 ettersom den viste at det ikke var noen signifikant sammenheng mellom hverken horisontal eller vertikal kollektivism, og tilfredshet i forhold. Dette resultatet var uforventet ettersom det var en forventning at kultur og tilfredshet i forhold ville ha en sammenheng med hverandre. Den sterkeste signifikante korrelasjonen var mellom horisontal kollektivism og vertikal kollektivism ($r = .33$), som var et forventet funn (se; Realo et al., 1997). Videre hadde alder en svak negativ korrelasjon med tilfredshet i forhold, som var signifikant ($r = -.13$). Alt i alt kan ikke resultatene fra korrelasjonsanalysen støtte H1 ettersom det ikke ble funnet noen signifikant sammenheng mellom tilfredshet i forhold og kultur.

Resultatene fra regresjonsanalysen var delvis forventet, og gav litt andre resultater enn korrelasjonsanalysen. Regresjonsmodellen viste at alder og horisontal kollektivism var de eneste variablene som predikerte tilfredshet i forhold på en signifikant måte ($\beta = -0.16$). Det var en forventning om at mennesker i den horisontale kollektivismen predikerte tilfredshet i forhold på en positiv måte (H2), på bakgrunn av deres kulturelle kjennetegn (se; Germani et al., 2021). At horisontal kollektivism predikerte tilfredshet i forhold på en negativ måte ($\beta = -$

0.16), var derfor et uforventet funn. Videre var det ikke noen stor overraskelse at alder predikerte tilfredshet i forhold ettersom det er argumenter for at yngre mennesker har høyere nivåer av dette enn eldre mennesker (Bühler et al., 2021). Videre kunne ikke variablene vertikal kollektivism eller kjønn predikere tilfredshet i forhold på en signifikant måte i regresjonsanalysen.

Horisontal kollektivism var en av variablene som predikerte tilfredshet i forhold, men på en negativ måte ($\beta = -0.16$). Dette betyr at desto mer horisontal kollektivistisk man er, jo mindre tilfreds i forholdet er man. Horisontal kollektivism kan oppsummeres som en kultur der medlemmene av gruppen er mer like hverandre i form av status, og man har større frihet til å ta egne valg (Triandis & Gelfand, 1988). En forventning om at horisontal kollektivism predikerer tilfredshet i forhold på en positiv måte kommer av det faktum at kulturer som har større frihet, viser seg å oppleve større tilfredshet generelt i livet (Germani et al., 2021). Det ble også tatt i betraktning at tilfredshet med livet sannsynligvis er relatert til tilfredshet i forholdet (Bühler et al., 2021; Buunk & VanYperen, 1989).

Alder var den eneste variabelen som hadde en signifikant korrelasjon med tilfredshet i forhold. Alder kunne også predikere tilfredshet i forhold på en negativ måte ($\beta = -0.16$). Den negative sammenhengen mellom alder og tilfredshet støtter tidligere funn om at yngre mennesker opplever et høyere nivå av tilfredshet i partnerskapet (Bühler et al., 2021). Videre inkluderer tilfredshetsskalaen (RAS) items angående hvor mange problemer man har i forholdet, og spørsmål om man noen ganger ønsker at man ikke hadde startet forholdet i utgangspunktet (Hendrick, 1988). Det kan argumenteres for at slike utsagn er mer appellerende til partnere som har vært sammen over en lengre periode, spesielt ekteskap over flere tiår. Videre oppstår også flere problemer i et forhold når barn kommer inn i bildet (Bühler et al., 2021). Deltakerne i undersøkelsen ble ikke spurt om de hadde barn, og det er dermed ikke tatt høyde for dette i den nåværende studien. Funnene i denne analysen står

likevel i stil med tidligere empiri om at det er et høyt nivå av tilfredshet ved en alder av 20, eller ung voksen alder (Bühler et al., 2021). Videre bør det legges til at det er et stort antall deltakere i 20-årene (53%) i den nåværende studien, noe som kan være grunn for den høye tilfredshetsraten ($M = 4.27$).

Videre hadde ikke alder noen signifikant sammenheng i korrelasjonsanalysen med hverken horisontal eller vertikal kollektivism. Dette står i motsetning til Germani et al. (2019) som argumenterer for at et slikt forhold finnes, der han indikerer at eldre mennesker er mer horisontal kollektivistisk enn unge mennesker. Realo et al. (1997) kunne på en annen side finne en positiv korrelasjon med den underordnede gruppen Samfunn (vertikal kollektivism) og alder. Ingen signifikante resultater mellom alder og de to kollektivistiske dimensjonene kan muligens være fordi disse to faktisk ikke har en sammenheng, ettersom også de tidligere studiene har varierende resultater.

Den signifikante korrelasjonen mellom horisontal og vertikal kollektivism verdt å legge merke til. Resultatene fra korrelasjonsanalysen viste en positiv moderat korrelasjon mellom horisontal og vertikal kollektivism ($r = .33$). Det var forventet en korrelasjon mellom disse to ettersom de varierende typene kollektivism forenes på bakgrunn av at de har de samme grunnleggende egenskapene (Realo et al., 1997). Dette står i stil med Realo et al. (1997) sin studie der han fant en korrelasjon mellom den kollektivistiske undergruppen Familie (vertikal kollektivism) og Jevnaldrende (horisontal kollektivism) på $r = .37$, og en korrelasjon mellom undergruppen Samfunn (vertikal kollektivism) og Jevnaldrende (horisontal kollektivism) på $r = .31$. For å understreke skille mellom horisontal og vertikal kollektivism med utgangspunkt i Realo et al. (1997) sine tre grupper er det verdt å legge til at korrelasjonen mellom Familie og Samfunn, som en kombinasjon av vertikal kollektivism, var på $r = .43$ (Realo et al., 1997). Dette tilsvarer at disse er nærmere hverandre i kategori, enn de er med Jevnaldrende (horisontal kollektivism).

Det var en liten forventning om at kjønn predikerte tilfredshet i forhold (se; Buunk & VanYperen, 1989). I denne analysen støttes ikke dette på bakgrunn av ikke-signifikante resultater. Samtidig kan dette skyldes av at utvalget besto av en overrepresentasjon av kvinner (74%). Den manglende prediksjonen kjønn har på tilfredshet i forhold samstemmer ikke med tidligere funn der det argumenteres for at menn, i en liten grad, er mer tilfreds i partnerskapet enn kvinner (Buunk & VanYperen, 1989).

Tidligere funn fra blant annet Nezlek og Humphrey (2021), støtter ikke resultatene fra denne analysen, men støtter dog hypotesen om at horisontal kollektivism er relatert til tilfredshet i forhold på en positiv måte. Formålet i deres studie var å undersøke forholdet mellom horisontal og vertikal individualisme og kollektivism med flere målinger for velvære. Nezlek og Humphrey (2021) har i tillegg funnet at velvære er assosiert tilfredshet i forhold. I deres studie var korrelasjonen mellom velvære (målt ved Rosenbergs Self-esteem Scale) og horisontal kollektivism $r = .199$, mens den var mindre mellom velvære og vertikal kollektivism, $r = .117$. Dette vil si at den horisontale gruppen har en sterkere sammenheng med velvære enn den vertikale retningen i deres studie (Nezlek & Humphrey, 2021). Utvalget deres ($N = 1906$) var videre betraktelig større enn utvalget i den nåværende studien ($N = 295$), noe som kan være en grunn for de signifikante resultatene i motsetning til korrelasjonsanalysen i denne oppgaven. På en annen side hadde de kun deltakere fra USA, som beskrives som et individualistisk land (Kendra, 2023). I tillegg brukte Nezlek og Humphrey (2021) en annen skala for tilfredshet, og horisontal og vertikal kollektivism, enn den nåværende studien (The Horizontal & Vertical Individualism & Collectivism I scale (Triandis & Gelfand, 1988)).

Det er verdt å nevne at regresjonsanalysen i den nåværende studien viste et signifikansnivå, $p = .057$, med tanke på vertikal kollektivism som prediktor for tilfredshet i forhold. Sett bort i fra et ikke signifikant funn, predikerte vertikal kollektivism tilfredshet i

forhold på en positiv måte ($\beta = 0.12$), i motsetning til horisontal kollektivism ($\beta = -.016$). Ettersom andre studier (Nezlek & Humphrey, 2021; Germani et al., 2021) har funnet et forhold mellom vertikal kollektivism og generell livstilfredshet, kan signifikansnivået nær terskelverdien for et signifikant resultat være et resultat av at det finnes et forhold mellom disse to variablene. Dette kunne dog ikke bevises i den nåværende studien. Grunnen for dette kan være på bakgrunn av det individualistiske utvalget, som vil diskuteres videre.

Vertikal kollektivism kan oppsummeres som en type kultur der personene lever i et hierarkisk samfunn hvor man skal handle etter bestemte normer og regler. Man blir gjerne fortalt hva man skal gjøre, og forholder seg til dette på tross av egne ønsker (Triandis & Gelfand, 1988). Wang og Lu (2017) foreslår at en slik type kultur blir sterkt påvirket av foreldres innflytelse i sitt romantiske forhold. Dette kan skape en relasjon med partner der det ikke er så mye romantikk, men hvor man får mye støtte i forholdet fra sine foreldre. Qadir et al. (2005) kunne i sin studie sitere kvinner fra det kollektivistiske landet Pakistan. De sa blant annet at det er vanskelig å bli så godt kjent med noen som skal være ens partner, at det er bedre å gi dette ansvaret til foreldrene sine fordi det er en såpass risikabel avgjørelse. Funn for at vertikal kollektivism og generell trivsel (Nezlek & Humphrey, 2021; Germani et al., 2021) har en positiv sammenheng med hverandre, samt den positive prediksjonen i denne analysen nær terskelverdi for signifikans ($p = 0.57$), kan bety at denne ansvarsfraskrivelsen og medfølgende livsstil er noe personer i en slik kultur ønsker. Dette kan relateres til en av itemsene i ESTCOL Scale brukt i den nåværende studien: «Viktige livsbeslutninger bør tas i samråd med familien». Ingen signifikante resultater mellom tilfredshet i forhold og vertikal kollektivism i denne studien kan begrunnes med at ESTCOL Scale kun inneholder kollektivistiske verdier (Realo et al., 1997). Dette er dermed en skala som kan appellere til personer som er kollektivistiske. Den lave variansen (4%) kan derfor muligens forklares

basert på den nåværende studiens utvalg, som består av deltakere fra Norge, som er et individualistisk land.

Sammenhengen mellom kultur og tilfredshet i forhold har i prinsippet blitt undersøkt i andre studier (e.g; Williamson et al., 2012). Williamson et al. (2012) gjør dette dog med et annet kulturelt perspektiv enn den nåværende studien. De ser på hvordan individualisme og kollektivismen står i sammenheng med tilfredshet i forhold, der det ble funnet en sammenheng mellom disse. De kunne videre argumentere for at individualisme har høyere nivåer av forholds tilfredshet, enn kollektivismen (Williamson et al., 2012). Det bør legges til at en slik observasjon tas med på bakgrunn av en større forståelse for slike sammenhenger, og argumentet om at kultur og tilfredshet i forhold har en betydningsfull sammenheng med hverandre.

Videre kan et slikt resultat vise til at tilfredshet i forhold igjen ikke alltid er det samme for alle mennesker. Dion og Dion (1993) argumenterer for eksempel for at mennesker i individualistiske kulturer har et krav for emosjonell glede som bidrar til tilfredshet i ekteskap, mens andre faktorer som en følelse av langvarig forpliktelse og kulturell tradisjon er mer relatert til tilfredshet i ekteskap i kollektivistisk kultur. Videre er det funnet at den individualistiske retningen ser på kjærlighet som et spill, og som en test av deres evner og makt i et forhold (Dion & Dion, 1993). Dette kan være relatert til de høye skilsmisseratene i blant annet USA, Canada og Norge (Dion & Dion, 1993; Statistisk sentralbyrå, 2024). Dion og Dion (1993) fant, basert på spekulasjonen, at universitetsstudenter som hadde en høy skåre på individualisme, indikerte en mindre positiv holdning til ekteskap, og var mindre imot skilsmisse.

Med et utgangspunkt i skille mellom individualisme og kollektivismen kan det være en fare for at tilfredshetsskalaen (RAS) ikke appellerer til kollektivistiske grupper i sin helhet. Det var for eksempel ikke noen spørsmål om viktigheten av tradisjoner eller støtte fra familie

som faktor for tilfredshet i forhold, noe som viser seg å være svært viktig for kollektivistiske personer (Dion & Dion, 1993). Dette, ved siden av bruken av ESTCOL Scale, kan være en forklaring på hvorfor tidligere empiriske funn ikke står i stil med funnene gjort i denne studien ettersom den nåværende undersøkelsen kun har et individualistisk utvalg.

Basert på observerte kulturelle forskjeller i forhold har studier undersøkt hvordan ulike hendelser og atferd utspiller seg krysskulturelt (Radanielina-Hita, 2010). I henhold til at tilfredshetsskalaen (RAS) innebærer spørsmål angående hvor mange problemer man har i forholdet, har Radanielina-Hita (2010) blant annet undersøkt forholdet mellom kultur og tilfredshet med et fokus på hvordan man løser og håndterer problemer i forhold. Her ble det funnet at horisontal kollektivismen predikerer gjensidig diskusjon ($\beta = .21$). Dette indikerer at denne dimensjonen ønsker en dialog og komme frem til en løsning i diskusjoner. På motsatt side kunne vertikal kollektivismen predikere gjensidig diskusjon på en negativ måte ($\beta = -.34$). De kunne også finne at sistnevnte kjennetegnes av en mer dominerende atferd hvor det oftere er diskusjoner (Radanielina-Hita, 2010). Det kan derfor igjen argumenteres for, på tross av denne studiens resultater, at horisontal kollektivismen opplever høyere nivåer av tilfredshet enn vertikal kollektivismen. Dette fordi det er funnet at personer opplever mindre tilfredshet i sine forhold som kjennetegnes av negative interaksjoner, negative emosjonelle utvekslinger og en høyere frekvens av uenigheter (Vaughn & Baier, 1999).

Videre kan denne observerte sammenhengen komme av at Radanielina-Hita (2010) har et utvalg som inneholder ulike nasjonaliteter der vi finner både individualistiske og kollektivistiske personer. Samtidig skiller Radanielina-Hita (2010) sin studie seg fra min ettersom hun undersøker en spesifikk faktor for tilfredshet i forhold, og ikke et generelt mål på tilfredshet som RAS. På en annen side har studien hennes færre deltakere ($N = 224$) enn den nåværende studien ($N = 295$).

En sammenheng mellom kultur og tilfredshet kan være sentralt for hvordan helse og velvære utspiller seg i de ulike kulturene (Jiang et al., 2013). Dersom det ble observert tydelige mønstre på at noen opplever lavere nivåer av tilfredshet enn andre, ville det vært gunstig å ta hånd om saken ettersom et lite tilfredsstillende forhold kan føre til svært negative utfall (Jiang et al., 2013). Tidligere studier, i motsetning til den nåværende studien, gir oss argumenter for at de kulturelle retningene med større frihet opplever høyere nivåer av tilfredshet generelt (Germani, 2021). På en annen side kan det argumenteres for at mennesker, for eksempel i arrangerte ekteskap, ønsker å ha et slikt liv ettersom det er normen i samfunnet.

Avslutningsvis viser den nåværende studien at kultur og tilfredshet i forhold har en liten sammenheng med hverandre. Dette ble spesifikt vist i regresjonsanalysen mellom tilfredshet i forhold og horisontal kollektivism, der horisontal kollektivism predikerte tilfredshet i forhold på en negativ måte. En signifikant sammenheng mellom kultur og tilfredshet ble ikke funnet i korrelasjonsanalysen. På en annen side må svake resultater tas i betraktning fordi resultatene er basert på et lite og individualistisk utvalg, samt den tidligere empirien som går imot resultatene i den nåværende studien. Tidligere studier tyder på at kultur og tilfredshet i forhold har et betydningsfullt forhold til hverandre (Nezlek & Humphrey, 2021; Williamson et al., 2012). Videre kan det være slik at det er ulike preferanser i et forhold på tvers av kulturer (Dion & Dion, 1993). Empiriske funn viser blant annet at ulike kulturer løser problemer og uenigheter på forskjellige måter (Radanielina-Hita, 2010). Et forslag som fører til hjelp med vanskeligstilte forhold, kan være bruk av parterapi (Karandashev, 2022). Parterapi kan få partene til å få bedre innsikt i forholdet, og hva man bør gjøre for å heve nivåer av trivsel. Avslutningsvis kan det argumenteres for at terapien bør tilpasses de varierende kulturene ettersom det er funnet at man ønsker og verdsetter ulike ting i forholdet krysskulturelt.

Styrker og begrensninger

En styrke med denne studien er at utvalget inneholder personer som er i et pågående romantisk forhold, som er svært relevant i den nåværende undersøkelsen. Videre er personene i ulike typer forhold som samboere, ekteskap, langsiktige forhold og kortsiktige forhold, som gir et varierende utvalg. De ulike type forholdene har også mulighet til å bli målt ved den generelle skalaen for tilfredshet i forhold (RAS).

Videre hadde studiet oversikt over mange av de demografiske variablene som kjønn, alder, type forhold og utdanning. Det var på en annen side en overrepresentasjon av kvinner, og et høyt antall deltakere i 20-årene. Den høye tilfredshetskåren ($M = 4.27$) i seg selv kan derfor komme av det unge utvalget, som er funnet å være en alder hvor man generelt sett er mer tilfreds i sine forhold (Bühler et al., 2021). På en annen side har også eldre voksne vist seg å ha et høyt nivå av tilfredshet i sine partnerskap (Bühler et al., 2021). Det er verdt å legge til at det var en generell høy tilfredshetsrate blant alle alderne. Det kan også argumenteres for, basert på tidligere teori, at en høy generell tilfredshetsrate kommer av det individualistiske utvalget, som viser seg å ha høye nivåer av dette i sine forhold (Germani, 2021).

At det var en moderat korrelasjon mellom vertikal og horisontal kollektivisme, styrker oppgaven ettersom det samsvarer med tidligere empiri om at gruppene har grunnleggende egenskaper til felles (Realo et al., 1997).

Studien hadde også flere svakheter som må tas i betraktning. Utvalget besto av i underkant 300 personer, der det var ønsket et antall på mellom 300-400. Dersom det hadde vært et større utvalg ville dette ledet til mer reliable statistiske analyser, og bedre representasjon av populasjonen (Langdridge, 2006).

Det er også viktig å ta høyde for at spørreskjemaene benyttet selv-rapportering. Respondentene kan på denne måten ha svart etter sosial ønskelighet dersom de vil fremstille

seg på en bedre måte (Langdridge, 2006). På en annen side var spørreskjema helt frivillig og anonymt. Spørreskjema er videre en gunstig måte å samle inn data på ettersom det gjør det mulig å samle inn et stort antall data (Langdridge, 2006).

Manglende svar på noen av spørsmålene gjorde at det måtte brukes et gjennomsnitt av alle svarene på de blanke områdene. En mulig grunn for manglende svar kan være et resultat av at spørreskjema var for langt eller at noen av spørsmålene var vanskelig å forstå (Meltzoff & Cooper, 2018). Videre inneholdt skjema noen sensitive spørsmål om hvordan man har det i sitt forhold, som kan ha gjort at noen av deltakerne ikke ønsket å svare.

Det må også tas i betraktning at dataen kun besto av norske deltakere som tilsvarende et individualistisk utvalg. Ettersom det var et ønske om å undersøke forholdet mellom de to kollektivistiske undergruppene, horisontal og vertikal kollektivism, og tilfredshet i forhold, kan dette forklare den lave forklarte variansen i regresjonsmodellen (4%). Det kan også muligens forklare ingen signifikante sammenhenger mellom disse i korrelasjonsanalysen. Skalaen som er brukt i denne studien for å undersøke kultur (ESTCOL Scale) er videre et instrument som måler kollektivistiske verdier (Realo et al., 1997). Det er viktig at utvalget er så representativt som mulig for populasjonen vi ønsker å teste, slik at vi kan beskrive populasjonen med det utvalget vi har (Langdridge, 2006). Med det individualistiske utvalget blir representasjonen litt misvisende. Det individualistiske utvalget kan komme av rekrutteringsmetoden der det ble benyttet et bekvemmelighetsutvalg. Metoden gjorde at det ble samlet inn svar fra personer jeg og bachelorgruppa mi er venn med på sosiale plattformer, som kan ha skapt den mulige høye svarprosenten fra mennesker med individualistiske verdier.

Videre er både RAS og ESTCOL reliable og valide måleinstrumenter, med god intern konsistens (Realo et al., 1997; Vaughn & Baier, 1999). Det ble dog funnet en middels høy intern konsistens på den horisontale kollektivistiske skalaen i reliabilitetsanalysen, $\alpha = .54$.

Videre var den interne konsistensen svært positiv hos den vertikale kollektivistiske skalaen, $\alpha = .81$. På tross av svake resultater er dette en styrke ettersom denne undersøkelsen er en del av et større prosjekt, og kan gi god informasjon til det overordnede prosjektet.

Implikasjoner for videre forskning

Fremtidige studier bør først og fremst undersøke sammenhengen mellom tilfredshet i forhold og de kollektivistiske gruppene med et større, internasjonalt utvalg som også inneholder kollektivistiske personer. Dette kan muligens gi sterkere og mer reliable resultater ettersom utvalget vil være mer relevant i forhold til hva som faktisk skal undersøkes.

Med sterkere observasjoner kan en slik sammenheng bli undersøkt sammen med et mål på både positive og negative helse-og livstilstander. Ved å se på dette sammen, og ikke bare om det er noen sammenheng mellom kultur og tilfredshet i forhold, kan det bidra til en økende forståelse for hvilke faktorer som kan spille en rolle for utvikling av positive og negative helse-og livsutfall. Det bør være et fokus på spesifikke faktorer som utgjør en mer tilfreds partner enn en utilfreds partner på tvers av kulturer. Det kan videre undersøkes om faktorene utenfor forholdet er viktig for trivsel i partnerskapet, eller om trivsel i forholdet er det som spiller en rolle for generell livstilfredshet. Dette kan forbedre eventuell parterapi for problematiske forhold.

Det vil videre være en mulighet for å bruke en skala som måler de horisontale og vertikale dimensjonene, i motsetning til skalaen som er brukt i denne studien som måler andre undergrupper av kollektivism (Realo et al., 1997). En skala som måler spesifikt de horisontale og vertikale dimensjonene av kollektivism og individualisme vil være et mer riktig mål på det som er ønsket å undersøke.

Det kan også være en mulighet å benytte et annet mål på tilfredshet i forhold enn RAS på bakgrunn av de gitte svakhetene for dette utvalget (se; diskusjon). Et annet mål på tilfredshet i forhold relatert til mer kollektivistiske verdier kan gjøre det mulig å undersøke de mer relaterte faktorene for tilfredshet i et kollektivistisk partnerskap. Dette kan potensielt styrke en mulig observasjon av sammenhengen mellom kultur og tilfredshet i denne konteksten, med et argument om at RAS ikke er spesifikt nok rettet mot et kollektivistisk utvalg.

Konklusjon

Studiet konkluderer med at det er en liten sammenheng mellom kultur og tilfredshet i forhold. Spesifikt forholdet til horisontal og vertikal kollektivism. Først og fremst ble det ikke funnet noen signifikante resultater fra korrelasjonsanalysen mellom kulturene og tilfredshet i forhold. På en annen side viste resultatene fra regresjonsanalysen at horisontal kollektivism og alder var de eneste variablene som predikerte tilfredshet i forhold, på en negativ måte. Det negative forholdet mellom horisontal kollektivism og tilfredshet i forhold går til en viss grad imot andre funn som har funnet at horisontal kollektivism generelt har positive sammenhenger med flere områder i livet. Ved å ta alt i betraktning virker det rimelig å konkludere med at en mer betydelig sammenheng mellom kultur og tilfredshet i forhold er til stede. Slik det er diskutert i denne oppgaven kan vi heller ikke konkludere med at denne sammenhengen er negativ for hverken vertikal eller horisontal kollektivism. Det ble også diskutert om mulige negative og positive konsekvenser som kommer av et lite tilfredsstillende forhold. Videre forskning bør basere seg på et større, internasjonalt utvalg, med både kollektivistiske og individualistiske deltakere, og enda mer spesifikke måleinstrumenter for det som er ønsket å undersøke.

Referanser

- Adah, P. D. & Elegba, E.O.F. (2015) Satisfaction. *ResearchGate*
www.researchgate.net/publication/320045022_SATISFACTION.
- Bieber, C. (2024, 8. januar). *Revealing Divorce Statistics In 2024*. Forbes Advisor.
<https://www.forbes.com/advisor/legal/divorce/divorce-statistics/>
- Bühler, J. L., Krauss, S. & Orth, U. (2021). Development of Relationship Satisfaction across the Life Span: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Psychological Bulletin*, 147(10), 1012–1053, <https://doi.org/10.1037/bul0000342>.
- Buunk, B. P. & VanYperen, N. W. (1989). Social Comparisons, Equality, and Relationship Satisfaction: Gender Differences over a Ten-Year Period. *Social Justice Research*, 3(2), 157–180, link.springer.com/article/10.1007/BF01048064.
- Dion, K. K. & Dion, K.L. (1993). Individualistic and Collectivistic Perspectives on Gender and the Cultural Context of Love and Intimacy. *Journal of Social Issues*, 49(3), 53–69, <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1993.tb01168.x>.
- Germani, A., Delvecchio, E., Li, J. & Mazzechi, C. (2019). The Horizontal and Vertical Individualism and Collectivism Scale: Early Evidence on Validation in an Italian Sample. *Journal of Child and Family Studies*, 29(3), 904–911, <https://doi.org/10.1007/s10826-019-01571-w>.
- Germani, A., Delvecchio, E., Li, J., Lis, A., Nartova-Bochaver, S. K., Vazonyi, A. T. & Mazzeschi, C. (2021). The Link between Individualism–Collectivism and Life Satisfaction among Emerging Adults from Four Countries. *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 13(2), <https://doi.org/10.1111/aphw.12259>.
- Harvey, F. (1997). National Cultural Differences in Theory and Practice: Evaluating Hofstede’s National Cultural Framework. *Information Technology & People*, 10(2), 132–146,

www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/09593849710174986/full/html#abstract.

Hendrick, S. S. (1988). A Generic Measure of Relationship Satisfaction. *Journal of Marriage and Family*, 50(1), 93–98.

Hendrick, S. S. (1981). Self-Disclosure and Marital Satisfaction. *Journal of Personality and Social Psychology*, 40(6), 1150–1159, <https://doi.org/10.1037/0022-3514.40.6.1150>.

Hofstede, G., Hofstede, G. J. & Minkov M. (2010). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. New York: McGraw-Hill.

Hofstede, G. (2011). Dimensionalizing Cultures: The Hofstede Model in Context. *International Association for Cross-Cultural Psychology*, 2(1).

Jiang, Y., Terhorst, L., Donovan, H. S., Weimer, J. M. & Choi, C. J. (2013). Locke-Wallace Short Marital-Adjustment Test: Psychometric Evaluation in Caregivers for Persons with Primary Malignant Brain Tumor. *Journal of Nursing Measurement*, 21(3), 502–515, www.proquest.com/docview/1495394307?pq-origsite=primo&parentSessionId=bTNdGag8HRWYv%2F4dhWYPGVGDdE2r%2Fm9%2B43KfDr2dAzE%3D&sourcetype=Scholarly%20Journals.

Jiménez-Picón, N., Romero-Martin, M., Ramirez-Baena., Palomo-Lara, J. C. & Gomez-Salgado, J. (2021). Systematic Review of the Relationship between Couple Dyadic Adjustment and Family Health. *Children*, 8(6), 491, <https://doi.org/10.3390/children8060491>.

Józefacka, N. M., Szpakiewicz, E., Lech, D., Guzowski, K. & Kania, G. (2023). What Matters in a Relationship—Age, Sexual Satisfaction, Relationship Length, and Interpersonal Closeness as Predictors of Relationship Satisfaction in Young Adults. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(5), 4103, <https://doi.org/10.3390/ijerph20054103>.

- Kagitcibasi, C. (1994). A critical appraisal of individualism and collectivism: toward a new formulation. I *Individualism and Collectivism: Theory, Method, and Applications*, 52-65
- Karandashev, V. (2022). *Cultural Typologies of Love*. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-05343-6>
- Langdridge, D. (2006). *Psykologisk forskningsmetode: En innføring i kvalitative og kvantitative tilnæringer* (norsk utgave). Bergen: Fagbokforlaget
- Locke, H. J. & Wallace, K.M. (1959). Short Marital-Adjustment and Prediction Tests: Their Reliability and Validity. *Marriage and Family Living*, 21(3), 251–255, <https://doi.org/10.2307/348022>.
- Meltzoff, J., & Cooper, H. (2018). *Critical thinking about research: Psychology and related fields* (2. utgave). American Psychological Association.
- Nezlek, J. B. & Humphrey, A. (2021). Individualism, Collectivism, and Well-Being among a Sample of Emerging Adults in the United States. *Emerging Adulthood*, 11(2), 520–524, <https://doi.org/10.1177/21676968211054596>.
- PsychologyToday. (2019). *Big 5 Personality Traits*. PsychologyToday. <https://www.psychologytoday.com/us/basics/big-5-personality-traits>
- Qadir, F., de Silva, P., Prince, M. & Khan, M. (2005). Marital Satisfaction in Pakistan: A Pilot Investigation. *Sexual and Relationship Therapy*, 20(2), 195–209, <https://doi.org/10.1080/14681990500113260>.
- Radanielina-Hita, M. L. (2010). Let's Make Peace! A Cross-Cultural Analysis of the Effects of Serial Arguing Behaviors in Romantic Relationships: The Case of Malagasy

Romantic Partners. *Journal of Intercultural Communication Research*, 39(2), 81–103,
www.scopus.com/record/display.uri?eid=2-s2.0-78649968369&origin=resultslist&sort=plf-f&src=s&sid=3b4b7198b61900425c1f75cd21dceb3d&sot=b&sdt=b&s=%28TITLE-ABS-KEY%28horizontal+AND+individualism%29+AND+TITLE-ABS-KEY%28romantic+AND+relationship%29%29&sl=80&sessionSearchId=3b4b7198b61900425c1f75cd21dceb3d&relpos=1.

Realo, A., Allik, J. & Vadi, M. (1997). The Hierarchical Structure of Collectivism. *Journal of Research in Personality*, 31(1), 93–116.

Realo, A., Koido, K., Ceulemans, E. & Allik, J. (2002). Three Components of Individualism. *European Journal of Personality*, 16(3), 163–184.

Schouten, A., Boiger, M., Uchida, A., Ribbers, N., Uchida, Y. & Mesquita, B. (2023). Couple Disagreement: Inevitable and Healthy? Belgian and Japanese Conceptions. *Personal Relationships*, 30(2)419–450, <https://doi.org/10.1111/per.12478>.

Sharpley, C. F. & Khan, J. A. (1982). The Relationship between Marital Adjustment and Self-Concept for Married Individuals and Couples. *Individual Psychology: The Journal of Adlerian Theory, Research & Practice*, 38(1), 62–71,
web.p.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=80388160-4035-4163-bfac-b07b2c44584a%40redis.

Singelis, T. M., Triandis, H. C., Bhawuk, D. P. S., & Gelfand, M. J. (1995). Horizontal and vertical individualism and collectivism: A theoretical and methodological refinement. *Cross-Cultural Research*, 29, 240–275. <https://doi.org/10.1177/106939719502900302>

- Spanier, G. B. (1976). Measuring Dyadic Adjustment: New Scales for Assessing the Quality of Marriage and Similar Dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38(1), 15, <https://doi.org/10.2307/350547>.
- Statistisk sentralbyrå. (2024, 12. januar). *Hva sier statistikken om skilsmisse i Norge?* SSB. <https://www.ssb.no/befolkning/barn-familier-og-husholdninger/statistikk/ekteskap-og-skilsmisser/artikler/hva-sier-statistikken-om-skilsmisse-i-norge>
- Tehrani, H. D. & Yamini, S. (2022). Gender Differences Concerning the Horizontal and Vertical Individualism and Collectivism: A Meta-Analysis. *Psychological Studies*, 67(1), 11–27, <https://doi.org/10.1007/s12646-022-00638-x>.
- Triandis, H. C. & Gelfand, M. (1998). Converging Measurement of Horizontal and Vertical Individualism and Collectivism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(1), 118–128, www.researchgate.net/publication/232467455_Triandis_HC_and_Gelfand_MJ_Converging_measurement_of_horizontal_and_vertical_individualism_and_collectivism_J_Pers_Soc_Psychol.
- Vaughn, M. & Baier, M. E. M. (1999). Reliability and Validity of the Relationship Assessment Scale. *The American Journal of Family Therapy*, 27(2), 137–147, <https://doi.org/10.1080/019261899262023>.
- Veenhoven, R. (1996). Developments in Satisfaction-Research. *Social Indicators Research*, 37(1), 1–46, www.jstor.org/stable/27522884?seq=1.
- Walker, S. A., Pinkus, R. T., Olderbak, S. & MacCann, C. (2023). People with Higher Relationship Satisfaction Use More Humor, Valuing, and Receptive Listening to Regulate Their Partners' Emotions. *Current Psychology*, 43, 2348-2356, <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04432-4>.

Wang, Z. & Lu, A. (2017). Collectivism and Commitment in Chinese People: Romantic Attachment in Vertical Collectivism. *Social Behavior and Personality*, 45(8), 1365–1374, <https://www.proquest.com/docview/1951871918?pq-origsite=primo&parentSessionId=PYys1T4Cc82j3OZ3ydcU5xDpi9nocewxBKNIWd0J5gI%3D&sourcetype=Scholarly%20Journals>

Williamson, H. C., Ju, X., Bradburry, T. N., Karney, B. R. & Fang, X. (2012). Communication Behavior and Relationship Satisfaction among American and Chinese Newlywed Couples. *Journal of Family Psychology*, 26(3), 308–315, <https://doi.org/10.1037/a0027752>.

